

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

(оглядова довідка за матеріалами преси,
Інтернету та неопублікованими документами
за листопад 2019 року)

На вшанування пам'яті *жертв Голодоморів* 23 листопада в Національному музеї Голодомору-геноциду відбулися жалобні заходи за участі президента України, вищих посадових осіб держави, очільників українських церков, представників дипломатичного корпусу, громадськості. Було оголошено загальнонаціональну хвилину мовчання, після якої розпочалася акція «Засвіти свічку пам'яті!». Напередодні цього дня Український інститут національної пам'яті розпочав інформаційну кампанію до Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років «Пам'ять, що рятує: голоси правди». Київський театр «Veritas» спільно з Національним музеєм Голодомору-геноциду презентував перформативну виставу О. Кравченка «Контра», яку створено на основі реальних історій свідків трагедії, а у самому музеї тривала виставка Д. Альошкіної «Мереживо пам'яті». Також у Києві було проведено: благодійно-просвітницьку акцію «Свічка пам'яті», презентацію книги «Жінки та Голодомор-геноцид: жертви, очевидиці, призвідниці» за редакцією В. Малко, виставку «Янголи сумують» В. Франчука – у Національному музеї літератури України; виставку плакатів «Голодомор: нищення ідентичності» – у кулуарах Верховної Ради України; книжкову виставку «До Дня пам'яті жертв голодоморів» – у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого; зустріч-реквієм «Голод 33-го – біль душі і пам'ять серця» – у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей; виставку «Не згасне в серці пам'яті свіча» – у Міській спеціалізованій молодіжній бібліотеці «Молода гвардія»; виставку архівних документів «До Дня пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні» – у Державному архіві м. Києва. Крім того, у комунальних кінотеатрах столиці пройшли покази української драми О. Янчука «Голод-33» за мотивами повісті В. Барки «Жовтий князь» та документальної стрічки Г. Гін «Жорна». Пам'ятні заходи, виставки, тематичні екскурсії, презентації книг та покази фільмів відбулися по всій країні. Серед них: експозиція «Голоси з-за океану», створена на основі спогадів та світлин українських емігрантів – свідків Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, Національним музеєм Голодомору-геноциду та Союзом українських організацій Австралії – у Дніпропе-

тровському національному історичному музеї ім. Д. І. Яворницького; презентація видань Українського інституту національної пам'яті про наслідки Голодомору 1932–1933 років – у Чернігівській обласній універсальній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка; акція «Непораховані з 33-го» – у Чернівцях; фотодокументальна виставка «Україна 1932–1933 рр. Геноцид голодом» – у Рівному та Полтаві; вечір-реквієм «Тема голодомору в творчості письменника Андрія Бондарчука» – у Волинській державній обласній універсальній науковій бібліотеці ім. О. Пчілки та інші події в малих і великих містах України.

До Дня *Гідності та Свободи*, що відзначається в Україні 21 листопада, Національний музей Революції Гідності разом із Міністерством культури, молоді та спорту України, Українським інститутом національної пам'яті підготували низку заходів різного спрямування. Зокрема у колонній залі Київської міської держадміністрації пройшов мистецький захід «Київ незламний» за участі режисера Ф. Стронгена, фотографа В. Шуваєва та піаністки й художниці В. Бучко, а у столичному академічному драматичному театрі на Подолі – рокмюзикл «Got to Be Free, або Маєш бути вільним». Також було відкрито виставки: «Нью-Йорк – Іловайськ: Вибір» пам'яті М. Паславського – у Музеї української діаспори; «М³: Майдан. Меморіал. Музей» – на алеї Героїв Небесної Сотні; фотодокументів «Два століття – одна війна» та «100 років боротьби» – на Майдані Незалежності; літератури – у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого («До Дня Гідності та Свободи»), Публічній бібліотеці імені Лесі Українки («Україна понад усе!»), Міській спеціалізованій молодіжній бібліотеці «Молода гвардія» («Євромайдан: як перемогла гідність»); архівних документів – у Державному архіві м. Києва. Окрім того, протягом листопада тривала інформаційна кампанія «Вільні творити майбутнє» (відеоролики, вулична реклама, банери в соцмережах). По всій країні проходили виховні години, лекції, квести, мандрівні проекти і виставки, серед яких: актуального плаката М. Гончарова «(Не) замість зброї» – у Львівському колегіумі Українського католицького університету; світлин «Майдан. Фортеця духу» – у Кіровоградському обласному художньому музеї та «Іловайськ 2014» – у Краматорському художньому музеї; «Майдан: простір творчості» – у Національному музеї-заповіднику українського гончарства в Опішному Полтавської області; «Майдан: усна історія» – у Рівненському обласному краєзнавчому музеї; «Шлях свободи. 5 років війни у плакатах Нікити Тітова» – у Чернігівському обласному художньому музеї ім. Г. Галагана; «Люди свободи» (26 видатних постатей української національної еліти минулого століття) – у Музеї національно-визвольної боротьби Тернопільщини.

9–10 листопада у Київському міському палаці ветеранів та Національному історико-архітектурному музеї «Київська фортеця» у рамках проєкту «І все-таки ми там були!» пройшов V Міжнародний фестиваль військової авторської пісні. Переможцем став гурт «Бойовий акорд» із 169 Навчального центру Сухопутних військ ЗС України, що дислокується на Чернігівщині.

30 листопада в Одесі відбулася презентація Південного регіонального відділу Українського інституту національної пам'яті, очільником якого став іс-

торик, один з організаторів військово-патріотичної гри «Сокіл-Джура», учасник бойових дій на Донбасі С. Гуцалюк. Про перспективи популяризації української історії на південних теренах йшлося на прес-конференції в Одеській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. С. Грушевського. У книгозбірні було організовано своєрідний марафон презентацій нових видань та розробок Українського інституту національної пам'яті (зокрема настільних ігор «Українська революція» і «УПА – відповідь нескореного народу»), зустрічі з авторами та героями представлених книг, лекції, кінопокази. Подібні центри вже відкрито в Харкові, Дніпрі, Вінниці і Львові. Південний відділ охоплює Одеську, Миколаївську, Херсонську області та АР Крим.

Креативні індустрії

14–15 листопада у Києві відбувся III Міжнародний форум «Креативна Україна», організований Міністерством культури, молоді та спорту України. Цьогорічний акцент заходу – інтеграція інновацій у розвиток вітчизняних креативних індустрій. Обговорено шляхи виходу України на єдиний цифровий ринок ЄС (у контексті права інтелектуальної власності), проведено секторальні воркшопи та бізнес-консультації за участі міжнародних експертів.

Мовні питання

8 листопада, напередодні Дня української писемності та мови, UA: Українське радіо провело «Всеукраїнський радіодиктант національної єдності». Текст на тему «Наші пісні», згідно з усталеною традицією, прочитав український мовознавець, автор підручників з української мови та літератури О. Авраменко. За даними Суспільного мовника, участь у акції взяло близько 5 тисяч людей по всій Україні. Цього ж дня у Колонній залі Київської міської держадміністрації відбулося урочисте відкриття XX Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика. У програмі – концерт і нагородження переможців мовних марафонів.

Конкурс «Малі міста – великі враження»

За підтримки Міністерства культури, молоді та спорту України тривала реалізація культурно-мистецьких проєктів громад, переможців конкурсу «Малі міста – великі враження». Серед листопадових заходів: у *Вінницькій обл.* – 3D-візуалізація Барського замку (Бар); у *Дніпропетровській обл.* – проєкт «Козацькі пісні та вірші – невіддільна складова патріотичного виховання молоді та збереження нематеріальної культурної спадщини українців» (Капулівка); у *Закарпатській обл.* – проєкт «Давні традиції в новому форматі: #BokoRUSH #TremBITA #Vil» (сmt Міжгір'я, о. Синевир, с. Колочава); у *Львівській обл.* – проєкт «Популяризація пам'яток археології» (Історико-краєзнавчий музей м. Винники); у *Черкаській обл.* – *Children Music Park* (Кам'янська ОТГ).

Музика

15 листопада у Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського відбулося урочисте відкриття Міжнародного фестивалю «Київські музичні прем'єри». Концерти симфонічної, хорової музики проходили у Національній спілці композиторів України, Михайлівському Золотоверхому соборі, Будинку звукозапису Українського радіо та інших столичних майданчиках. А вже 18 листопада Музична академія приймала учасників першого Міжнародного саксофонного фестивалю «Браво, SAX!». Гості мали нагоду почути концерт «Джаз-Феєрія» за участі, зокрема, Національного президентського оркестру та джазового оркестру Біг-бенд «СараБанда».

17 листопада у Національному центрі ділового та культурного співробітництва «Український дім» пройшов III Київ-етно-мюзік-фест «Віртуози фолку» – своєрідний марафон української народної музики в усіх її проявах. Серед представленого жанрового розмаїття – автентичні виконавці, сольний спів, сольне інструментальне виконання, академічне ансамблеве музикування, гуртовий спів, троїста музика, етноджаз, фанкфолк, фолкрок та інші експерименти. З понад 120 учасників з усієї України до фіналу було відібрано 28 гуртів та виконавців. Лауреатом «Відкриття Фестивалю 2019» стала Ю. Данчук з Рівного. Протягом дня кілька десятків народних майстрів демонстрували свої роботи та проводили майстер-класи. Гостями події стали сестри І. та Н. Матвієнки, О. Кулик, ансамбль «Дніпро» та багато інших виконавців. Організатором фестивалю виступив Київський академічний ансамбль української музики «Дніпро» за сприяння Міністерства культури, молоді та спорту України, Національної всеукраїнської музичної спілки, Національної спілки кобзарів України, Міжнародного екокультурного фестивалю «Трипільське коло», Товариства зв'язків з українцями за межами України «Україна-Світ».

21–24 листопада у Києві в Концертному залі Будинку архітектора тривав *VII Bortniansky International Competition*. Уперше учасниками конкурсу інструментальної музики стали не тільки діти та молодь, а й викладачі мистецьких закладів. Свою виконавську майстерність продемонстрували солісти класу фортепіано, скрипки, віолончелі та виконавці на флейті, кларнеті, саксофоні. Володарем Гранпрі стала учениця Київської ССМШ ім. М. Лисенка В. Макарова (кларнет).

8 листопада у столичному Будинку кіно на X Міжнародному фестивалі *Kyiv Blues Fest* було представлено строкатий блюз від майстрів з різних країн. Стартувала подія виступом українського музиканта М. Ватутіна (Коломия Івано-Франківської обл.). Своєю чергою у столичному культурному центрі *Freedom Hall* 21–23 та 29 листопада відбувся фестиваль *Jazz Weekend*. Серед учасників – світові зірки джазу, зокрема український саксофоніст А. Чмут. Звучала музика у різноманітних варіаціях: від *smooth jazz* до фанку і ейсиду.

12–22 листопада в межах програми Львівської національної опери «Український прорив» тривав V Міжнародний конкурс оперних співаків ім. С. Крушельницької, відроджений після десятирічної перерви. До програми вокального змагання, окрім світової класики, увійшло чимало української музики – арії з

опер Д. Бортнянського, С. Гулака-Артемівського, М. Лисенка, К. Данькевича, С. Людкевича, Б. Лятошинського та ін. Учасники конкурсу отримали безцінний сценічний досвід, виступаючи в головних партіях вистав Львівської опери. Оцінювало вокалістів міжнародне журі, зокрема головний режисер Національної опери України А. Солов'яненко та головний диригент Львівської національної опери М. Дутчак. Гранпрі та приз глядацьких симпатій було вручено хористці зі Львова М. Мазур.

8–11 листопада у Львові пройшов VIII Міжнародний фестиваль «Відкриваємо Падеревського». За участі Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії звучали музичні перлини часів І. Падеревського – твори Б. Лятошинського, І. Стравинського, К. Шимановського. Гостям запропонували: оперу «Соляріс» Л. Сидоренко за однойменним романом С. Лема; концерти «Gala Монюшко – Монюшко невідомий», «Львів для Монюшка і Міцкевича», «Незалежна». Урочистою подією фестивалю стала церемонія нагородження почесною відзнакою *Paderewski* осіб, які сприяють польсько-українському культурному єднанню. Організатором події виступила польсько-українська фундація імені І. Я. Падеревського.

18–22 листопада у Житомирі відбувся X Міжнародний фестиваль інструментальної музики «Сонячні кларнети», у рамках якого вперше відбувся однойменний Міжнародний конкурс юних виконавців на кларнеті. Їхню гру оцінювало зіркове журі – музиканти з п'яти країн на чолі з видатним віртуозом Х. Халеві (Ізраїль). У програмі фестивалю – артзустрічі, майстер-класи та концерти, зокрема класу професора Одеської національної музичної академії З. Буркацького. Завершилися «Сонячні кларнети» концертом Національного президентського оркестру за участі квартету кларнетистів Оркестру військово-повітряних сил США.

16–17 листопада у Вінниці пройшов Міжнародний фестиваль саксофонної музики ім. А. Сакса *Vinnitsia Adolphe Sax Festival – 2019*. У концерті брали участь, зокрема, Вінницький академічний камерний оркестр «Аркада» та саксофоніст і артдиректор фестивалю Є. Попель. Також було влаштовано виставку ексклюзивних музичних інструментів та проведено майстер-класи.

1–8 листопада Чернівці приймали учасників фестивалю класичної музики «Буковинський листопад». До афіші увійшли концерти, зокрема: української композиторки Л. Дичко з нагоди 80-річного ювілею, академічних симфонічного оркестру та камерного «Capriccio» Чернівецької обласної філармонії ім. Д. Гнатюка, квартету гітаристів «Київ» Національної філармонії України.

4–10 листопада до Львова завітали гості III Фестивалю сучасної бандури *Lviv Bandur Fest*. У програмі фесту – виступи колективів з різних міст України, концерти бандуристів із США, презентації сучасних альбомів бандур-гуртів, майстер-класи, презентація мобільного додатку *Bandura app* для самостійного навчання гри на різних інструментах (бандурі, кобзі, торбані, бубоні). У межах освітньої програми *Bandura open to the world* за підтримки Посольства США в Україні проведено курси культурного менеджменту та англійської мови для ба-

ндуристів. Завершився *Lviv Bandur Fest* концертом у Львівському міському палаці культури ім. Г. Хоткевича.

8–10 листопада у Кам'янці на Черкащині відбувся XVII Всеукраїнський дитячий музичний конкурс пам'яті П. І. Чайковського. Юні музиканти з невеликих містечок різних регіонів країни змагалися у двох номінаціях: «Скрипка» та «Фортепіано». У музеях Кам'янського державного історико-культурного заповідника та міській музичній школі для учасників конкурсу було організовано різнопланові заходи музичного, просвітницького та професійно-практичного напрямів. Серед них – екскурсії місцевими музеями, літературно-музичний вечір, присвячений К. Шимановському «Великий самітник у княжій мантії», чаювання зі старшим науковим співробітником Кам'янського заповідника Н. Пугач, майстер-клас від М. Которович та інші події. Відкриттям цьогорічного конкурсу став юний скрипаль з Олександрії Кіровоградської області А. Чорний, який здобув усі конкурсні відзнаки: Гранпрі, дипломи за краще виконання творів П. Чайковського та українського композитора (це був «Іспанський танець» М. Скорика), а також сертифікат від голови журі А. Хачатрян, який надає право виступити на сцені Одеської філармонії.

15 листопада в Київській міській галереї мистецтв «Лавра» пройшла церемонія нагородження премії незалежної музики *Jager Music Awards 2019*, покликаної підтримувати молодих артистів. Переможцями стали: *YUKO* – гурт року, концерт *MONATIK* на НСК «Олімпійський» – подія року, І. Дорн – внесок в індустрію.

30 листопада у Київському палаці спорту відбулася п'ята церемонія нагородження премії *M1 Music Awards 2019*. Переможці визначалися за кількістю переглядів кліпів на телеканалі, а також за оцінками редакції каналу. Ними стали: *NK*, *MONATIK*, *MELOVIN*, Тіна Кароль, «Время и Стекло», «Без обмежень».

Хореографічне мистецтво

8–10 листопада в приміщенні Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. І. Кочерги тривала V Міжнародна хореографічна асамблея імені Наталії Скорульської. Понад 800 танцівників та творчих колективів з 15 областей України та закордону представили свої кращі композиції в різних стилях: балет, модерн і народний танець. Окрім конкурсних заходів, у цьогорічній програмі – майстер-класи від провідних педагогів-хореографів із різних країн, імпровіз-батл та диско-бал.

2–3 листопада у Полтаві відбувся VII Міжнародний фестиваль зі спортивного бального танцю *Poltava Trophy 2019* за участі понад 1000 танцювальних дуетів з України та інших країн світу.

Театр

24–30 листопада у Києві пройшов II Всеукраїнський театральний фестиваль-премія «ГРА». На різних театральних майданчиках столиці було показано 12 кращих вистав минулого року, серед яких 9 столичних (на розгляд експертної ради було подано 84 прем'єри з усієї України). Крім того, Національна спі-

лка театральних діячів України представила альманах з добіркою експертних відгуків на фестивальні постановки. Роботи оцінювало міжнародне журі, а також глядачі за допомогою шортлиста. 30 листопада у Національному академічному драматичному театрі ім. І. Франка відбулася церемонія нагородження переможців, серед яких – «Погані дороги» Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра («За найкращу драматичну виставу»). Проєкт реалізується за підтримки Міністерства культури, молоді та спорту України та Департаменту культури КМДА.

Від 27 жовтня до 5 листопада у Ніжинському драматичному театрі ім. М. Коцюбинського на Чернігівщині тривав XV Міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості ім. М. Заньковецької. Головний приз – «Найкраща жіноча роль», виборола Н. Лісова, яка зіграла Камілу Клодель у виставі «Мій Роден» О. Кіс (Львівський національний театр ім. М. Заньковецької).

Від 25 листопада до 2 грудня у Мукачеві на Закарпатті проходив театральний фестиваль «Зірковий листопад». Свої здобутки презентувало 8 театральних колективів з різних регіонів України. Захід відкрився виставою «КВІТКА» Вінницького обласного академічного музично-драматичного театру (театралізована автобіографічна розповідь про українську співачку Квітку Цісік). Серед учасників – колективи з Чернівців, Закарпаття, Львова та київських академічних театрів.

13–14 листопада у Запорізькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. В. Г. Магара відбувся I Всеукраїнський фестиваль читців «ТемаFest» за участі професійних акторів та студентів театральних закладів Запорізької, Дніпропетровської та Харківської областей. У програмі конкурсу – різножанрова література Остапа Вишні, а також твори, присвячені Запорізькому краю.

11 листопада у Дніпрі розпочався IV Міжнародний фестиваль лялькових театрів «Дніпро Паппет Фест». Протягом усього сезону 2019–2020 на сценах театрів міста відбудеться близько десяти лялькових вистав зі Львова, Черкас, Миколаєва та Гданська (Польща). Це здебільшого постановки для дорослого глядача. Стартував фестиваль спектаклем «Гамлет» Харківського державного академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва.

25 листопада у столичному «Дикому театрі» відбулася прем'єра вистави «Шрами» (режисерка Н. Сиваненко), створеної спільно з *UN Women Ukraine* на основі реальних історій. Проєкт реалізовано в рамках всесвітньої кампанії «16 Днів активізму проти гендерно зумовленого насильства» (від 25 листопада – Міжнародного дня ліквідації насильства щодо жінок, до 10 грудня – Дня прав людини). Вистава також пройшла у Луцьку, Чернівцях, Сумах, Запоріжжі та Херсоні.

Прем'єри вистав показали, зокрема такі столичні театри: Національна опера України – опери «Богема» Дж. Пуччіні; Національний академічний оперети – моновистави «Френк Сінатра» у виконанні з. а. України Д. Шарабуріна; академічний «Молодий» – «Проблема у кубі» за творами Кобо Абе, комедії «Сон літньої ночі» В. Шекспіра, комедії «Убити чи любити» за п'єсою «Ві-

сім жінок» Р. Тома; академічний драматичний на Подолі – комедії «Обеж» за п'єсою Б. Нушича; академічний драми і комедії на лівому березі Дніпра – «Токсини» К. Бізьо; академічний юного глядача на Липках – музичної казки «Кіт у чоботях» за мотивами Ш. Перро; муніципальний академічний опери і балету для дітей та юнацтва – музичної казки «Маленький принц» за мотивами твору А. де Сент-Екзюпері, музичної драми «Микола Вінграновський. Кіно, що зветься життям» за мотивами сонетів «Вінок на березі юності»; «Золоті ворота» – «Miłość / Любов» М. Миколайчика; драматичний «Браво» – комедії «Ахи... Вздохи... Птички на лужайке!» за А. Чеховим; «Дивний замок» – комедії «Випадок для Фреденталя» Е. Сверлінга, «Муза» та «Режиссура» О. Іванченко; «Дивні люди» – комедії «Щасливі ідіотів не спостерігають» А. Новікова, Ю. Громова, В. Сердитова; «Дикий театр» – «Річ-Річ» за мотивами В. Шекспіра; «Маскам Рад» – «Живі історії» О. Мілько; «МіжШколон» – комедії «Урок» за Е. Йонеско.

Свої прем'єри поставили й інші театри України: *дніпровські:* академічний драми і комедії – комедії «За дивне знайомство» О. Александрова; академічний український музично-драматичний ім. Т. Г. Шевченка – драми «Суд і сповідь» за романом «Маруся Чурай» Л. Костенко; *Дніпропетровський* академічний опери та балету – балету «Білосніжка та семеро гномів» за казкою братів Грімм; *Донецький* академічний обласний драматичний – рок-опери «Біла ворона» Г. Татарченка, Ю. Рибчинського, комедії «Боїнг-Боїнг» за п'єсою М. Камолетті; *Закарпатський* академічний обласний український музично-драматичний ім. братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв – казки «Повелитель Чорного лісу» В. Шершуна; *Запорізький* обласний академічний музично-драматичний ім. В. Магара – «Нескорений... або Шлях ста зневір» за творами В. Стуса; *Івано-Франківський* академічний обласний український музично-драматичний ім. І. Франка – «Фелікс Австрія» за мотивами однойменного роману С. Андрухович; *Луганський* обласний український музично-драматичний – «Кармен» Л. Зайкаускаса, Є. Сітажа; *львівські:* національний академічний український драматичний ім. М. Заньковецької – комедії «З життя комах» К. Чапека, драми «Фальшива нота» за п'єсою Д. Карона, Перший академічний український театр для дітей та юнацтва – драми «Пауза» І. Гарець; *миколаївські:* академічний український драми та музичної комедії – «Женихи» за М. Гоголем; академічний художній російський драматичний – комедії «ХАОС. Жінки на межі нервового зриву»

М. Мюллюахо; *одеські:* національний академічний опери та балету – опери «La Traviata» Д. Верді; академічний український музично-драматичний ім. В. Василька – трагікомедії «Горгони» Д. Нігро, обласний академічний російський драматичний – комедії «На всякого мудреца довольно простоты» О. Островського; *Полтавський* академічний обласний український музично-драматичний ім. М. Гоголя – трагікомедії «Собаче серце» за М. Булгаковим; *Рівненський* академічний український музично-драматичний – «Чайка» за однойменним твором А. Чехова; Сумський обласний академічний драми та музичної комедії ім. М. С. Щепкіна – драми «На зламі душ наших...» за твором Д. Дінева «Шкіра

і Небо»; *Харківський* національний академічний опери та балету ім. М. В. Лисенка – балету «Лебедине озеро. Water Fantasy» П. Чайковського; *Хмельницький* обласний академічний музично-драматичний ім. М. Старицького – трагікомедії «Тев'є Тевель» Г. Горіна за твором Шолом-Алейхема; *Чернівецький* академічний обласний український музично-драматичний ім. О. Кобилянської – «Зрадь мене» за В. Винниченком; *Чернігівський* обласний молодіжний – «Прощена неділя» Л. Черненко.

9 листопада в Одесі за ініціативи незалежної формації *Open Opera Ukraine* та підтримки Українського культурного фонду відбувся відкритий міжнародний форум *Open to Progress*. Подія проходила в форматі дискусійних панелей, під час яких спікери мали змогу обговорити ключові для індустрії питання: ефективність менеджменту, рівень професіоналізму, оновлення ідейної платформи, PR-стратегії та музичну критику. Серед учасників дискусій були керівники всіх оперних театрів України, представники незалежних театральних організацій, музичні журналісти та міжнародні експерти. У програмі, зокрема: панельна дискусія, присвячена висновкам українських учасників Міжнародної конференції мережі *Opera Europa* «Building Bridges», а також прем'єра опери «Травіата» Дж. Верді.

Актрисі Рівненського обласного академічного музично-драматичного театру А. Луценко та артистові Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. М. В. Гоголя Б. Чернявському надано почесне звання «Заслужений артист України».

Візуальні мистецтва

Від 14 листопада до 29 грудня у Києві на території колишнього багажного відділення Центрального залізничного вокзалу представлено мультимедійну інтерактивну виставку *Ukraine WOW* – своєрідну презентацію України. Серед експонатів та інсталяцій: оригінал абетки Г. Нарбута 1917 року, останній автопортрет К. Малевича, скульптури О. Архипенка, «Апостол» І. Федорова, перші срібні гривні Київської Русі та багато іншого. Відвідувачі отримали можливість у віртуальній реальності пролетіти над монументом «Батьківщина-мати», озером Синевир та урочищем «Каскади», прогулятися відновленим Невицьким замком і потрапити до «дев'ятки» – найбільшої доменної печі Європи. Крім того, на виставці відтворено «Тунель кохання» з Клевани (Рівненська обл.) та п'ятиметрову голову статуї «Батьківщина-мати». В рамках експозиції відбулися лекції та майстер-класи. Кураторами проєкту стали Є. Стасіневич та К. Малих, а дизайн виставки розробила агенція *Banda*. З наповненням експозиції також допомогли численні партнери, серед яких «Книга-мандрівка. Україна», *Depositphotos*, *Ukrainer*, *Expolight*, музеї та приватні інституції.

7 листопада у Національному музеї Т. Шевченка оголошено переможців конкурсу молодих українських художників «МУХі 2019». Гранпрі за проєкт «Присвячується молоді всього світу II» та можливість реалізувати свою роботу в просторі Щербенко Арт Центру отримали Я. Малащук та Р. Хімей.

Крім того, протягом листопада в столиці експонувалися виставки: у Національному музеї Т. Шевченка – сучасної скульптури О. Кошелевої «Глобальний погляд», живопису Н. Пономаренко, Л. Корж-Радько, О. Кондратюк, О. Долгош «4отири виміри»; у Національній спілці майстрів народного мистецтва України – експозиції «Кращий твір року»; у Національному музеї літератури України – живописних полотен О. Солов'я «Сонячна повинь»; у Музейно-виставковому центрі «Музей історії міста Києва» – живопису О. Ревіки «SPECULUM», робіт Л. Горєлової «Власного всесвіту страти»; «Made in Chernobyl»; у галереях, артцентрах та креативних просторах: «ART 14 gallery» – робіт О. Кудінової «Post Scriptum»; «America House Kyiv» – «Алла Горська – Героїня»; «ART APP HALL» – артпроєкту «TRASH Eco project»; «Closer» – робіт С. Авербах «ТУК ТУК ТУК»; «IZONE» – проєкту В. Шупляка «Протираючи штани»; інтерактивної інсталяції Н. Каабі-Лінке «Ремонт»; «Set Art Space» – «Соня Делоне: ритм кольору»; «Voloshyn Gallery» – імерсивних скляних скульптур М. Деяка «Memories»; «ABC-арт» – «Знаки й сенси» до 10-річчя галереї; «Дукат» – робіт Я. Левича «Звертаючись до кожного»; «Карась Галерея» – робіт А. Криволапа «Артефакти 1980-х», мистецького проєкту О. Бабака «Живопис»; «Митець» – живопису та графіки київських художників; «НЮ АРТ» – робіт родини Колесникових «Алегорія краси»; «Білий Світ» – «Левкасні мініатюри» від учасників Бієнале Левкасу, живопису О. Яновича «MoonWater»; Національному центрі «Український дім» – картин сучасних українських художників «Медіазалежність. Українська версія».

У містах України розгорнуто виставки: *Вінниці* – робіт фіналістів конкурсу візуального мистецтва ім. Н. Альтмана; *Кропивницькому* – живопису та графіки українських митців «Пером і словом: боротьба за рідну мову»; *Луцьку* – книжкової графіки Л. Каспрук «Абетка...»; *Львові* – експозиції Осіннього Салону «Високий Замок 2019», експозиції Р. Романишина «Перехрестя», графічних і живописних робіт М. Грималюка «1 і КВАДРО», робіт Д. Зав'ялової «Місто і сад», живописних творів П. Синяка «Ораторія кольору»; *Миколаєві* – циклу «Нові імена Миколаївщини», робіт В. і Т. Бахтових «Античні коди України. Сакральні реконструкції», картин Ю. Гуменного пам'яті поета Д. Кременя, живопису О. Артим; *Полтаві* – робіт сучасних майстрів «Енеїда» (до 250-річчя І. Котляревського); *Рівному* – живописних робіт Р. Яціва «Сяйво посмішки»; *Тернополі* – живопису Г. Ткачик «Я ще з дитинства в'язала свій хрест»; *Хмельницькому* – «Made in Ukraine. Самчиківський розпис»; *Черкасах* – сучасного мистецтва «Діалоги», живопису В. Бабченка «Черкаські імпресії», робіт І. Бодар, Н. Корольової, І. Хабарової «Три мелодії для інтроверта з олівцем»; *Чернівцях* – акварельних робіт Н. Мацюк «Аура ніжності», живопису й графіки Н. Павлової «Сни осіннього листопада»; *Чернігові* – мистецького проєкту «Золоте перевесло» (творчість родини Саєнків), творів чернігівських художників «Сакральні пам'ятки архітектури у живописі і графіці».

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

Від 28 листопада до 1 грудня у київському Будинку кіно тривав XXVI Міжнародний фестиваль анімаційних фільмів «КРОК – 2019: у рідній гавані». До конкурсних програм увійшло близько 100 фільмів із 26 країн світу, серед яких 27 робіт українських режисерів. Гранпрі отримала стрічка «Кохання» М. Лиськова. Захід відбувся за підтримки Державного агентства України з питань кіно та Департаменту культури Київської міської державної адміністрації. Партнер фестивалю – Французький Інститут в Україні.

14–20 листопада у Києві Міжнародний кінофестиваль «Молодість» організував «Дні Вишеградського кіно» – тиждень показів сучасних фільмів з регіону Вишеградської Групи (Польщі, Чехії, Угорщини і Словаччини). Проєкт фінансується Міжнародним Вишеградським Фондом. У програмі, зокрема картина «Розфарбований птах», створена у міжнародній копродукції Чехії, Словаччини та України.

7–10 листопада у Трускавці Львівської області відбувся VIII Міжнародний кінофестиваль «Корона Карпат». Цього року у програмі лише українське кіно. Гранпрі за повнометражну картину, а також нагороди за найкращу жіночу роль та режисерську роботу отримала стрічка А. Лукіча «Мої думки тихі». У рамках фестивалю відбулися покази фільмів проєкту «Дивись українське», картин місцевих кінематографістів і документальної стрічки «Малевич. Український квадрат» Д. Джулая. Гості мали можливість відвідати презентації книг та творчі зустрічі. Захід відбувся за підтримки програми уряду та Міністерства культури, молоді та спорту України «Малі міста – великі враження».

13–15 листопада у Тернополі пройшов IV Міжнародний форум *Film Wave*. Організатори заходу запропонували гостям десятки кінострічок, інформаційно-дискусійні панелі, творчі зустрічі, презентації книг, конкурси і кастинги. Серед тематичних акцентів форуму – екранізація літературних творів, взаємодія влади і бізнесу, функціонування кінокомісій, інформаційна безпека та медіаграмотність тощо. Родзинкою цьогорічної «КіноХвилі» стала презентація успіхів українців у розвитку американського кіновиробництва (спільний проєкт Держкіно та компанії *Fresh Production Group* «Від України до Голлівуду»).

Від 1 листопада до 20 грудня вперше в Україні відбувся кіноклубний фестиваль «Українське дитяче кіно». Захід проводився з метою популяризації національних фільмів серед дітей та підлітків. Його орієнтовано на широку глядацьку аудиторію, зокрема в невеликих містах та селах, де відсутня можливість кінотеатральних показів. У рамках фестивалю глядачам було запропоновано низку картин в українській озвучці, добірку найкращої української анімації від студії анімації «Україмафільм» та роботи фільмів-фіналістів конкурсу дитячих фільмів від «Чілдрен Кінофест». Проєкт втілено за підтримки Державного агентства України з питань кіно та Фестивалю фільмів для дітей та підлітків «Чілдрен Кінофест».

Ukrainer – волонтерський медіапроєкт, який досліджує Україну, презентував документальну стрічку «Ukrainer. The Movie». 1 листопада прем'єрний показ відбувся в 43 містах України, а також у США, Великій Британії, Польщі,

Фінляндії, Грузії та на *YouTube* каналі проєкту. У Києві фільм можна було подивитися у Національному центрі О. Довженка. *Ukrainianer* засновано письменником Б. Логвиненком та втілено за підтримки Українського культурного фонду режисером М. Носком.

Усі фільми, відзняті на Одеській кіностудії, тепер можна переглянути на каналі *YouTube*. Серед них, зокрема архівні стрічки «Коліївщина» (1933), «Останнє танго» (1918), «Назар Стодоля» (1936), «Боксери» (1941), «П'ять наречених» (1930) тощо.

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

Збереження та охорона нематеріальної культурної спадщини

Зображення птахів з народних вишивань, зібраних етноволонтерами під час фольклорних експедицій, прикрасили креативний простір «Баба Єлька» на подвір'ї кіровоградського обласного Центру народної творчості у Кропивницькому. Біля кожного малюнка розміщено QR-код з інформацією про походження рушника. Проєкт «Баба Єлька», мета якого – збір та відтворення автентичних народних пісень краю, реалізується за підтримки Британської Ради в Україні у рамках програми «Активні громадяни».

Фондова робота музеїв, формування електронної бази

У Тульчині на Вінниччині у Музеї-квартирі М. Д. Леонтовича оновлено експозиційні кімнати сучасними стендами з QR-кодами та інтерактивними тачпанелями, створено сайт з віртуальним туром. Відтепер зали присвячено темам «Життя Леонтовича», «Капела ім. М. Леонтовича» та «Щедрик». Кімнату «Щедрик» сформовано з напрацювань музикознавиці В. Кузик і дослідниці Т. Пересунько. Ініціативу вдалося здійснити в рамках проєкту «Ревіталізація Музею-квартири Леонтовича в Музей мелодії пісні «Щедрик» шляхом діджиталізації фондів та створення фізичного та віртуального інтерактивно-комунікативних просторів» за підтримки програми уряду та Міністерства культури, молоді та спорту України «Малі міста – великі враження». Партнером проєкту стала Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва, яка допомогла зі збором інформації. Оновлений музей було відкрито 16 листопада під час фестивалю «Від «Щедрика» до Carol of the bells». На заході звучала українська хорова музика XVII–XXI сторіччя, а також славнозвісний твір М. Леонтовича у різних варіаціях – від класики до року й електронної музики. Передувала фестивалю науково-практична конференція «Щедрик – мистецький арсенал України» за участі дослідників творчості композитора.

У Державному меморіальному музеї М. Грушевського у Львові створено проєкт доповненої реальності – додаток для смартфона *DMH Lviv AR*, який дає можливість мандрувати приміщеннями дому Грушевських віртуально. Насамперед додаток стане в нагоді людям з інвалідністю.

Відкритий онлайн-ресурс артефактів трипільської культури презентовано у Державному історико-культурному заповіднику «Трипільська культура», що у селі Легедзиному Черкаської області. Відеоархів, який містить понад тисячу

оцифрованих археологічних знахідок, доступний українською та англійською мовами. Проєкт реалізовано за підтримки Українського культурного фонду.

15 листопада в Історико-краєзнавчому музеї м. Винники відкрито інтерактивну виставку артефактів Західного регіону України. Експозицію доповнено відеороликами, звуковими ефектами, різноманітними конструкціями тощо. Серед експонатів, зокрема – «меч вікінгів», рідкісний казан із зображенням свєбських воїнів та інші археологічні знахідки.

Експозиційна та виставкова діяльність музеїв

29 листопада у Національному художньому музеї України відкрито постійну експозицію «Модернізм в Україні». Тут представлено понад 100 робіт першої третини ХХ століття. Це, зокрема, фрески бойчукістів О. Павленко, М. Рокицького і Л. Крамаренка, «Яблуня» на левкасі М. Бойчука (1913), твори О. Петренка, І. Хворостецького, С. Колоса, ранні роботи А. Петрицького, «Хвиля» і нещодавно відреставровані «Пилярі» О. Богомазова, «Збирання помідорів» І. Падалки, твори французького періоду О. Грищенка. Також уперше експонується скульптура О. Архипенка «Жіночий образ» (1925). Проєкт реалізовано Національним художнім музеєм спільно з Центральним державним кінофотофоноархівом України ім. Г. С. Пшеничного.

14 листопада у Львові відчинено для відвідувачів пам'ятку архітектури національного значення – «Чорну кам'яницю». Реставрацію, яка тривала три роки, здійснено Львівським історичним музеєм у співпраці з Кафедрою реставрації архітектурної і мистецької спадщини Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» за підтримки грантової програми «Великий проєкт» Посольського фонду США збереження культурної спадщини.

17 листопада на території Тернопільського національного медичного університету ім. І. Горбачевського в рамках проєкту «Бронзовий Тернопіль» відкрито нову композицію – модель площі Старий Ринок і Великої синагоги. Над створенням скульптурної мініатюри працювали скульптор Д. Мулярчук, архітектор В. Кріса, художник В. Дусан, архітектор Б. Солонін, краєзнавець Т. Циклиняк. У бронзі вже закарбовано центральну частину Тернополя початку ХХ ст., Парафіяльний костел, Першу державну Тернопільську гімназію.

З нагоди 120-річчя Одеського художнього музею 6–10 листопада наукові співробітники закладу провели для відвідувачів сімейні екскурсії та ніч у музеї (спілкування із творами мистецтва у незвичних форматах – за допомогою слуху, тактильних відчуттів, фантазії, гри світла та тіні). Також для гостей було організовано концерт від С. Вакарчука та вечірка від *The Room*.

Тематичні виставки в музеях України: столичних: у Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику – раритетів Успенського собору «Врятовані святині України»; у кулуарах Верховної Ради України – експозиції «Києво-Печерська Лавра. Святиня України» (книг Євангелія на престольні в срібних окладах друкарні Києво-Печерської лаври, XVII–XVIII ст.); регіональних: у Вінницькому обласному художньому – подільської ікони «Духовні скарби. Історія врятування»; у Донецькому обласному краєзнавчому – археоло-

гічних знахідок «Людина у просторі степу. Епоха каменю. Епоха бронзи»; у Житомирському обласному краєзнавчому – артефактів «Старожитності Житомира»; у Львівському етнографії та художнього промислу – «Керамічний код Івана Левинського (погляд через століття)»; у Полтавському художньому – хрестів та ікон з колекції мецената та видавця О. Петренка «Мідне литво у християнській традиції», у Полтавському краєзнавчому ім. В. Кричевського – експозиції «Полтавщина у XIV–XVII ст.»; у Рівненському обласному краєзнавчому – корецької порцеляни з фондів музею та Державного історико-культурного заповідника м. Острога; у Чернігівському обласному історичному музеї ім. В. Тарновського – стародруків першої друкарні лівобережної України.

Наукові конференції та форуми

21 листопада у Каневі (Черкаська обл.) на базі Шевченківського національного заповідника відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Шевченківський заповідник у Каневі: передумови становлення, традиції, шляхи розвитку». Захід організовано до 80-річчя з дня відкриття на Тарасовій горі Шевченківського меморіалу та 30-річчя надання Заповіднику статусу національного. У колі розглянутих питань: історія, сучасний стан та перспективи розвитку меморіалу Т. Шевченка; роль і місце заповідників та музеїв України в ХХІ столітті; проблеми збереження національної культурно-мистецької та природної спадщини; постать Тараса Шевченка та його роль в соціогуманітарних процесах.

Бібліотечна справа

У Комунальній міській дитячій клінічній лікарні Львова та у Вінницькій обласній дитячій лікарні запрацював культурний проєкт «Книжкова палата». Бібліотечні осередки в лікарнях отримали понад 1500 книг сучасної україномовної літератури. Тут також відбуватимуться різноманітні майстер-класи, зустрічі з письменниками та інші просвітницькі заходи для дітей, які перебувають у медичних закладах. Проєкт реалізується за підтримки Українського культурного фонду.

Різними бібліотечними заходами відзначено ювілеї українських письменників: 130-річчя гумориста О. Вишні, 120-річчя новеліста М. Косинки, 70-річчя драматурга, прозаїка Я. Стельмаха; *а також:* 325-річчя французького письменника, філософа Вольтера; 260-річчя класика німецької літератури Й. К. Ф. Шиллера, 170-річчя англо-американської дитячої письменниці Ф. Е. Бернетт.

Література

9 листопада у столичному Музеї книги і друкарства відбувся II Поетичний турнір імені Нестора Літописця. Переможцями стали І. Ківа, Я. Корнев, І. Астапенко. Також до Дня української писемності та мови тут відбулися: «Відкриті літературні читання на підтримку рідної мови», презентація мистецького проєкту неконфліктного мовоствердження «МовАрт», круглий стіл «Імплемен-

тація Закону України “Про функціонування української мови як державної”», майстер-класи «Скрипторій», «Лаврська друкарня», «Мармурування», «Музейна папірня», а також концерт за участі українських артистів, письменників та музикантів. Організатором виступив Творчо-виробничий та навчально-дослідний центр розвитку сучасного мистецтва у партнерстві з Міністерством культури, молоді та спорту України та видавництвом «Смолоскип».

23–24 листопада у Львові пройшов фестиваль «Місто, що надихає. Історії», який координується офісом «Львів – місто літератури ЮНЕСКО». Ідея проєкту – підсумувати та відсвяткувати річницю нового титулу Львова – Міста літератури. Львів першим з українських мегаполісів увійшов до Мережі креативних міст ЮНЕСКО (на сьогодні почесне звання здобули 28 міст зі всього світу). Гості фестивалю мали можливість відвідати лекційну програму, творчі майстерні, літературні читання, перформанси, майстер-класи для бібліотекарів тощо. Крім того, діяла артпрограма, учасниками якої стали вокалістка гурту «Джалапіта» С. Чубай, поет і перекладач О. Сливинський, поетеса і художниця О. Поворозник, поет Р. Кузик та багато інших митців.

1–2 листопада у Вінниці відбувся IV Фестиваль *VinBookFest*. У міському обласногму академічному театрі ляльок «Золотий ключик» працювала книжкова витавка-ярмарок українських видавництв та книгарень. Для дорослих і дітей було організовано конкурси кращих читачів, майстер-класи, творчі зустрічі з письменниками, презентації нових творів, показ вистав лялькового театру та багато іншого. Відбулася презентація проєктів Kids Police City, «Дитяча інклюзивна література», «Бібліотека здатна дивувати».

Літературну премію в галузі критики ім. О. І. Білецького присуджено професору Київського національного лінгвістичного університету Ф. Штейнбуку за збірку есеїв-мініатюр «Інкубація „Яець динозавра”» (критична рецепція малої прози О. Ульяненка), що вийшла друком у видавництві «Люта справа». Премію засновано Спільною письменників України та Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України.

За підсумками Всеукраїнського конкурсу «Краща книга року» Гранпрі 2019 року присуджено ПП «Емма» за повне видання поетичних творів Т. Шевченка «Кобзар», в оформленні якого використано малюнки українського художника А. Ждахи. Цього року на перемогу у 10 номінаціях претендувало 52 роботи від 17 видавництв. Засновник конкурсу – Державний комітет телебачення і радіомовлення України.

Визначено лауреатів Премії імені Богдана Хмельницького за краще висвітлення військової тематики у творах літератури та мистецтва. Конкурс проводиться щороку до Дня Збройних сил України Міністерством оборони України. Лауреатами стали: В. Савченко за роман «Морський вузол» у номінації «Літературні твори військової тематики»; поети В. Крищенко й В. Вознюк, композитор О. Коляда, вокаліст О. Василенко за марш «Богунці» в номінації «Музичні твори військової тематики»; драматург А. Покришень, режисер-постановник Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка А. Бакіров за виставу

«Балада про Крути» в номінації «Твори театрального мистецтва військової тематики».

Аматорство. Просвітництво

5 листопада у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» відбулася презентація онлайн-сторінки «Інтерактивний Київ», яка є частиною освітньої платформи «Місто і цифрова історія». На сайті представлено повсякденне життя киян початку ХХ століття. Це, зокрема, тематичні блоки про транспорт, освіту, медицину, культурне життя у форматі *story map*, а також публікації досліджень, які вдалося віднайти у кіно-, фото-, фоноархівах. Проєкт розроблено фахівцями Центру міської історії центрально-східної Європи (Львів) спільно з групою київських дослідників. Ініціатива реалізується за підтримки Українського культурного фонду.

Кияни брати Афанасьєви презентували проєкт історичних настінних скульптур української столиці – маскаронів. Онлайн-колекція «Хранителі Києва», над якою ентузіасти працювали близько 10 років, містить фотозображення скульптур (атлантів, каріатид, барельєфів тощо), довідкові матеріали, а також карту розташування будівель з мистецькими творами.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу й
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 0,93. Б/т. Зам. 124. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12